

Keresd az ajándék órarendet!

2020. OKTÓBER

BERTÓTI JOHANNA

A Hold hálaéneke

Hála, hogy ragyoghatok az éjben,
s bár az idővel együtt illanok,
mindig ott leszek újra az égen;
hála, hogy szeretnek a csillagok;

hogy a Kék Bolygó legjobb barátom;
hogy senki el nem választhat minket;
hogy, bár a Földet, eget belátom,
és fényem sok helyre betekinthes,

meg nem unom kijelölt utamat –
a világegyetem határtalan;
hogy öröme ok bármikor akad;
hogy kicsit több a világ általam;

hogy élesen vonyítanak farkasok,
ha meglátnak engem éjjelente;
hogy reggelre mindig elalhatok;
hogy ringat a nagy úr: „tente-tente”.

TÓTH ÁGNES versei

Szürke vers

Szürke a felhő,
Borús az ég,
Fészkére tart
Egy kicsi veréb.
Hamuszín szárnya,
Ólomszín árnya,
Szürkén vetődik
Az elszállt nyárra.

Eső

Eleredt az eső,
esik már egy hete.
Esernyőm ha lenne,
elmehetnék vele
erdőbe, mezőre,
ezüst esőt lesni,
ezeregy kis cseppet
emlékbe eltenni.

NAGYÁLMOS ILDIKÓ

Októberi Nap

Ez a Nap már nem a régi,
felkel, végigmegy az égen,
árnyékát a szelek húzzák
óriás ökrösszekéren.

Nem melegít, épp csak alig,
tüzének a heve elszállt,
makacs mégis, minden reggel
újra felkel, konok, elszánt.
Nem csügged, és nem is lankad,
mosolyogva gurul máris,
tudja jól, hogy nemsokára,
lesz még tavasz, lesz még nyár is.

CSEH KATALIN

Mélázó

Istenem, mi mindent vennék,
ha égi-tehetős lennék:

csönd-bársonyt a Napnak,
s néhány kiscsillagnak,

csönd-szóttest a Földnek,
hajlékot a csöndnek,

csönd-selymet a fuvalomnak,
szív-csöndet a nyugalomnak.

BALÁZS IMRE JÓZSEF

Várakozás

Egy buborék, két buborék,
Szétszállók, szótalank.
Várakozom, vesztegelek:
Lennék a gondolatod.

Pattanj fel, pattanj fel,
Bűvös zár, rejtegető!
Hadd nyíljon, hadd nyíljon
Fényörvény, messzevivő!

Kék buborék, zöld buborék
Hadd szálljon szét idebenn,
Villámmal, csillámmal
Lakjunk egy fényszigeten.

Csendes mese

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás Tengeren is túl, ahol a levél a fáról le sem hull, volt egyszer egy ország: Elokvencia*. Ennek az országnak a lakói nem szerették a csendet. Reggel, délben, este szüntelenül beszéltek. Elalváskor még belesuttogtak a sötétbe, és miután álomba merültek, kitartóan motyogtak reggelig az álmodók tisztán hallható, de érthetetlen nyelvén.

Frázis* király és Szentencia* királyné uralkodása alatt a birodalom iszonyú szóbőségben élt. A királykisasszony, Szófia* hercegnő azonban a palota tornyában, a könyvtárszobában ült, reggeltől estig a könyveket bújta, és egy szó nem sok, annyit sem volt hajlandó kimondani.

– Mi lesz velünk, Szentenciám – sopánkodott a király –, a szégyen megöl, amikor kiderül, hogy Szófia konokul hallgat az elefántcsonttoronyban!

– Nézd a dolgok jó oldalát – mondta a királyné. – Mióta ott tölti napjait, lányunk a teljes toronyerkélyt beültette szóvirággal. És hála neki, mindig van, amiről beszélgetnünk!

– Van bizony, de az csak amolyan szófia-beszéd*, kedvesem – dohogott a király. – És szavamra, hogyan lesz szótlán könyvkukacból Elokvencia koronás fője?

– Ne gyötörd magad fölöslegesen – csitította Szentencia –, az idő majd mindent megold.

– Sokkal jobban szeretném, ha Szófia nyelvét oldaná meg – dünnyögte Frázis.

Szentencia szóhoz sem jutott, mert Cikornya, az udvari főszószaporító berontott a trónterembe.

– Felseg, nagy baj van! Eltuntek az ekezetek! – lihegte Cikornya.

– Beszelj rendesen Cikornya, egy szót sem ertek! – pattogott Frázis.

– Jesszusom, micsoda kalamajka! – sikoltott Szentencia.

– Ez lesz az, uram! – lelkesedett Cikornya. – Parancsolja meg, hogy olyan szavakat mondjunk, amelyekben nincs ekezet!

– Lehetetlen! Birodalmunk szabad birodalom! Nem parancsolhatom meg az embereknek, mit mondjanak, mit pedig nem.

– Latja felseg, maris milyen pompasan megoldotta a dolgot!

– Nem, nem. Ha folyton arra kell gondolnunk, hogy szavainkban ne legyen ekezet, megbolondulunk! – sóhajtott a király.

Elokvenciában valóban nagy volt a baj. A bájból baj lett, a bájosból bajos. A csápból csap lett, a csérből cser, a lápból lap, a sásból sas, a bálból bal, a pórból por, a bürökből burok, a kápából kapa, a hájból haj, a bábból bab, a várból var... Feje tetejére állt az egész birodalom. Frázis király közhirre tétette, hogy aki visszafordítja a fonák helyzetet, annak adományozza Elokvencia koronáját.

Özönlöttek a hírre szónokok, szóvivők, szócséplők, szószátyárok, bemondók, megmondók, nagyotmondók, nagy dumások, irdatlan hantások, grammatikusok, filológusok, logopédusok. Lyukat beszéltek a király hasába. Hiába, a helyzet nem javult.

Élt a távoli Szórengeteg szélén egy magányos szófejtő, Jancsi. Amint meghallotta, micsoda bajba jutott az ország, hátára vette tarisznyáját, elindult a királyi várba. Mikor nagy későre Frázis király színe elé jutott, így szólt:

– Üram, parancsold meg, hogy mindenki hallgasson. Kilencvenkilenc napig ne mondjon senki semmit. Elkopott a birodalom nyelve, a csend helyrehozza!

– Birodalmunk szabad birodalom, nem parancsolhatok ilyet – mondta Jancsinak a király. – Hanem megteszlek bajmesternek, majd te megparancsolod!

Jancsi Csendkirály lett, elrendelte a kilencvenkilenc napos beszédzárlatot. Olyan csend lett Elokvinciában, hogy még a Szórengetegen túl is hallani lehetett, hogyan lapozza Szófia hercegnő a könyvet. Frázis és Szentencia büszkén pillantott egymásra, hogy milyen magasztos bölcsességgel hallgat lányuk fönt a könyvtárban.

Az ország lakói, ha nem bírtak csendben maradni, elsétáltak a palota előtt, felnéztek az elefántcsonttoronyban olvasgató Szófiára, és példát vettek róla. A királykisasszonynak feltűnt, micsoda mély csend ereszkedett Elokvinciára. Sehol egy csúsztatott *noha*, egy csattanó *dehogy*, sehol egy *kérlekalássan*, egy *namármost*, egy *ugyanmár*. A levegőben nem úszik *holott*, nincs *mindazonáltal*, nem rezeg senki *teremburája*, és egyáltalán, semmi locsi-fecsi.

Szófia csendesen letette a könyvet, és lefutott az elefántcsonttoronyból. A falakon mindenhol öles betűkkel nyomtatott plakátok sorakoztak:

SZÓZÁRLAT!
99 NAPOS SZÓBÖJT!
CSENDCSATA ELOKVENCIA
NYELVÉÉRT!
NÉMÁN VÉDD AZ ÉKEZETEKET!
HALLGASS
AZ EGYENES BESZÉDÉRT!

Jancsi, a Csendkirály

Hm. Ki lehet ez a Jancsi? – gondolta Szófia. – Lám, a csend erejével is irányítható a világ legbeszédesebb birodalma!

Amikor letelt a kilencvenkilenc nap, és a Csendkirály feloldotta a szózárlatot, Frázis király óvatosan ejtette ki az első szavakat:

– Elokvincia nyelve megint a megszókött. Ezennel Jancsi a korona jogos tulajdonosa!

– Üram, ezekkel a csupasz szavakkal senki sem hallhatja, hogy Jancsi rendelete helyrehozta a nyelvet! – akadémuskodott Cikornya.

– Hálásan köszönjük Jancsi királynak, hogy visszaadta Elokvincia nyelvének életét! – mondta széles mosollyal Szentencia királyné.

Szófia hercegnő némán bólogatott a háttérben. A hajdani Csendkirály, immár a birodalom hivatalos feje és a könyvkukac hercegnő első látásra egymásba szerettek, úgyhogy Frázis és Szentencia éktelen lagzit rendezett nekik.

Jancsi és Szófia továbbra is a csend erejével igazgatta a birodalom életét.

Így történt, hogy Elokvinciában álmában nem beszélt már senki, az ország népe boldogan hallgatott, amíg föl nem ébredt.

Aki nem hiszi, járjon utána!

* A „beszédés” nevek latin és görög szavakból erednek: **Elokvincia** = ékesszólás, bőbeszédűség, **Frázis** = üres szólam, **Szentencia** = ítélet, **Szófia** = bölcsesség, ügyesség, de **szófia-beszéd** = üres okoskodás.

SZŐCS MARGIT

A hallgatás nyelve

A vihar alattomosan rontott az erdőre. Nemrég még olyan perzselően sütött a nap, hogy Teofil, a törpe úgy érezte, teste viaszként olvadozik a hátán cipelt rőzse-köteg alatt. Mire háza közelébe ért, már sötét volt az ég, tombolt a szél, cikáztak a villámok, kitört az égiháború. A fergeg a száraz gallyköteget is célba vette, és olyan könnyedén repítette le Teofil hátáról, mintha egy tollpihe lett volna. A megtépázott vesszőcsomó kiszabadult kötelékéből, az ágak szanaszét repültek, a törpe munkája teljesen kárba vészett. Teofil elkecseregetett, bőrig ázva szaporázott a ház felé, s amikor már arra gondolt, hogy csak néhány lépés választja el otthona védelmétől, hirtelen elvágódott a lucskos fűben.

– Mi a fészkes lidércátok? – háborgott feltápaszkodás közben, és mikor látta, hogy elgáncsolója nem más, mint egy földből kiálló, kerek kő, bosszúsan rúgott feléje.

A kő meg se parittyázta a törpe haragját, derűsen ücsörgött, sőt, láss csodát, kobakján három szótag jelent meg: Hi-hi-hi.

– Hát már a kövek is kárörvendenek? – dúlt-fúlt Teofil, és lehajolt, hogy elhajítsa útjából a szemtelenkedőt.

De nemhogy felemelni, megmozdítani sem tudta. Amikor felhagyott a próbálkozással, és indult volna tovább, másodszorra is belebotlott az útonállóba. Közben a követ hi-hi-hi-ről ha-ha-há-ra váltott az írás.

Teofil majd kipukkadt mérgében. Az eső elállta után elhatározta, hogy elföldeli bosszúsága okozóját, nehogy még egyszer útját állja. Vette a kapát, és munkához látott.

A követ közben újabb három szótag jelent meg: He-he-he.

– Nem fogsz te többé heherészni – dohogta a törpe, miközben minden oldalról rákapálta a földet, s beborította gypszy-nyeggel.

A sikeres munka után levetette lucskos ruháját, megvacsorázott, bebújt ágyába, és reggelig húzta a csendest.

Másnap Teofilt nem a hasára sütő, cirógató napsugár ébresztette, mint általában. Szobájában barátságtalan félhomály borongott. Amikor kinézett ablakán, azt látta, hogy egy kőfal magasodik előtte, az takarja el a napot. Oldalán ott virított: Hi-hi-hi.

– Te földönkűsző szederinda! – kiáltott fel elképedve. – Ezek szerint tegnap nem eltűntettem, hanem elültettem azt az arcátlan követ. Most nézhetem, mi nőtt ki belőle. De megállj, lebontalak én, ha rámegy is az egész napom! – fenyegetőzött, majd süttött egy nagy púposrántottát az erőgyűjtéshez.

Aki nem próbálta, nem tudhatja, milyen nehéz a falbontás. Teofil még soha nem fáradt el ennyire. Estére úgy érezte, mintha magát is lebontotta volna, és testrészei

szanaszét hevernének, akárcsak a fal építőelemei. Úgy zuhant az ágyba, mint egy kődarab.

Hajnalban ébredt. Tagjai sajogtak a megérőltetéstől, alig tudott az ablakhoz vándorolni. Azt hitte, álmodik: a fal újból ott állt előtte, oldalán a pirkadat vörösre színezte a ha-ha-há-t. Letaglózta a látvány. A harag azonban új erőt adott, és mindenél elszántabban fogott a falbontáshoz. Csakhogy az eredmény ugyanaz lett, mint eddig: amit bontott estig, felépült reggelre.

Teljesen tanácstalan volt. Főzött egy áfonyateát, és kiült a fal elé, hogy kifürkésze ellenfele gyenge pontjait.

– Mit akarsz tőlem? – kérdezte csak úgy, hangosan gondolkodva.

A falon máris megjelent a válasz:

– Beszélgetni szeretnék.

– Nafene! És ezért kellett elgáncsolj, kárörvendj, hihihizz, falépülj, eltakard a kilátást? Mit képzelsz, ki vagy? – háborgott a törpe.

Ám szemrehányása falra hányt borsó volt. A falat nem sikerült kimozdítania nyugalmából, tovább folytatta az írást.

– A hallgatás fala vagyok, vagyis a köve. De írástudó lettem. Az unokád megtanított a betűvetésre, amikor sima domborulatomon gyakorolta az ábécét. Gondoltam, kipróbálom rajtad a tudományom.

– Attól még nem kellett volna elbotlasztanod...

– Tévedsz, Teofil, nem én botlasztottalak el, te botlottál belém. Elnézést sem kértél. Szomorú, hogy a kövektől senki nem kér elnézést...

– És a káröröm? A hihih, hahaha, hehehe?

– Dehogy káröröm, félreértettél, szintiszta boldogság volt, amiért végre észrevettél...

– És a falépülés?

– Kénytelen voltam falépülni, hogy a látóteredben legyek, mert különben nem jöttél volna hozzám beszélgetni...

– Micsoda képtelenség. Minek kell neked beszélgetni?

– Tulajdonképpen igazad van. A kövek

hallgatnak, pedig lenne miről beszélniük, mert mindent láttak, és mindenre emlékeznek. A hallgatásban rejlik erejük. Az emberek fecsegésükkel pazarolják el energiájukat. Nekem sem tesz jót, hogy itt tereferélek veled. Ha sokáig tenném, szétporladnék. Már azzal, hogy írogatok neked, romlott az erőnlétem: gránitkeménységből mészkövekké osztódtam – olvasta a törpe.

– Tudod mit? – csillant fel Teofil szeme.

– Ha leomolsz, és visszatömrölsz gránittá, számíthatsz a barátságomra.

A falnak nem kellett kétszer mondani. Teofil szeme láttára zsugorodott vissza gránitkövé. Közben a törpének az volt az érzése, mintha évmilliók surrantak volna el mellette.

Azóta kedvenc időtöltésévé vált a kő társasága. Naphosszat üldögél mellette. Jól értik egymást a hallgatás nyelvén.

KISS LEHEL

Szegény Máté

Szegény Máté cseppet sem volt szegényebb, mint más, csak hát mindenből egy kicsit kevesebb volt neki: kicsike udvar, kicsike ház, kicsike kiskert és egyetlen, árnyas diófa az udvaron. Ennyi volt minden vagyona. A ruhát, ami rajta volt, az ágyat, amin aludt, a tányért, amiből evett, az ásót és a kapát, amivel a kicsike kiskertet megművelte, nem nevezhetjük vagyonnak.

Ettől még nem kellett volna „Szegény” Máténak lennie, lehetett volna egyszerűen csak Máté. Igen ám, de elterjedt a hír, hogy Máté meg akarja venni a Szikes-oldalt kint, a falu határában.

Valaki látta, mint nézegeti, méregeti a semmirevaló kis területet – reggeliben látta. Másvalaki látta, mint járja körül az aszott kis földdarabot – estefelé látta.

– Szegény Máté! – sajnálkoztak az aszszonyok. – De eszetlen is tud lenni!

– Szegény Máté! – legyintettek az emberek. – Miből venné meg, ha meg is akarná venni?

Ettől kezdve mindenki csak így emlegette: Szegény Máté. Ő meg csak végezte a dolgát csendesen, s amikor befejezte, leült a nagy diófa alá fűtyörészni, dúdolászni.

Egyik este valaki bekiált a kapun:

– Máté! Máté!

Szegény Máté kiszaladt a házból, gondolta, valami nagy baj van.

– Máté! Máté! Hová lett az öreg diófa? Reggel még megvolt!

– Hát én azt kívágtam!

– Pedig annak semmi baja nem volt!

– Annak nem!

– Hát akkor miért vágtad ki?

– Itt járt valami asztalos egy szekérrel, s kérte, hogy csinálna belőle komódot az uraságnak.

– Szegény Máté! Oszt’ nem sajnáltad?

– Jaj, dehogy nem! Meg is könnyeztem!

– S kívágtad, csak úgy?

– Kellett a pénz.

– Há’ mire?

– Megveszem a Szikes-oldalt!

– Szegény Máté, Szegény Máté, elment az esze csakugyan!

– hagyták ott fejcsóválva az emberek.

Alig telt el egy-két hét, látják, hogy Máté, amit még eddig soha nem csinált, és az udvaron.

– Kút lesz, Máté? Kút lesz?

– Dehogyan lesz kút! Veteménynek!

Kimeresztették szemüket az emberek:

– De hisz ott a kiskerted, miért nem veteményezel belé?

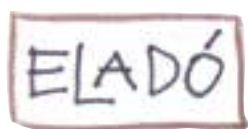
– Már csak volt! Eladtam. Kellett a pénz.

– Megveszed a Szikes-oldalt, mi?

– Én ugyan meg! – mondta Máté, és csak ásott, ásott tovább.

Szegény Máténak eddig sem volt nagy becsülete, eztán még ennyi se lesz. Kivágja az öregapja bankadiót termő fáját, eladja a kiskertet a szája előtt, jaj, mi jöhet még?!

És jött, amire nem számított senki, vett Máté egy jókora papírdarabot, rányálazta vastag betűkkel, tintaceruzával, és kitette az ablakba:

Majd' hanyatt vágódtak a falubeliek.

– Szegény Máté! Szegény Máté! Jaj, de eszetlen tud lenni! – sóhajtottak az asszonyok.

– Szegény Máté! Szegény Máté! Jaj, de eszetlen tud lenni! – legyintettek az emberek.

De nem volt mit tenni. Ki mint veti ágát, úgy alussza álmát! De miután elkelt a ház is, Máténak nem volt hová ágyat vetni. Kiült hát a sánc partjára, és fütyörészett, dúdolászott.

Meg-megszólította az arra járókat:

– Van egy kapám meg egy ásóm. Nem veszi meg? Van egy kismadaras, tulipános tányérom. Nem veszi meg?

– Mit akarhat ez a Máté? – méltatlankodtak az emberek. – Annyi pénze van már, hogy két pár ökröt vehetne, meg egy jókora szántót is! – és többet rá se néztek.

Hiába kínálta szegény sovány portékáját, csak azért sem hederített rá senki.

Aztán valami bádogos vándorcigányok vetődtek arra, s elkelt Máté utolsó ingósága is.

– Megvan a pénz! – csillant fel a szeme.

– Megvan a pénz!

Másnap hajnalban már ott dolgozott kölcsön-ásóval a Szikes-oldalon. Nagyot kacagtak rajta a határba menők:

– Megvolt a nagy vásár, Máté? – de Máté csak ásott tovább.

– Nem adod el, Máté? – de Máté csak ásott tovább.

– Kút lesz, Máté? – és Máté csak ásott tovább.

– Ha terem egy hajtás бүrköt, feltétlenül szóljál, Máté! – és Máté csak ásott tovább.

Beleizzadt, de csak ásott tovább.

Egyszer csak megakadt az ásó! Négykézlábra ereszkedett, úgy kaparta a száraz földet Máté. S láss csodát: kifordult a földből egy takaros, kapcsos, finommívű láda! Megsimogatta a tetejét. Letisztogatta róla a göröngyöket. Megsimogatta az oldalát. Kipattintotta a zárat, aztán szépen, lassan, óvatosan kinyitotta. Hunyorítania kellett, úgy szikrázott a sok arany, a sok gyémánt! Máté szinte könyékig beleturkált a kincsbe, s csak babszalgott elégedetten:

– Akárhogy is, de jó vásár volt!

Beszélgétek meg az osztályban:

- Miért ragadt rá Mátéra a „Szegény” név?
- Mit jelent a szikes jelző?
- Vajon Máté tudta előre, hogy kincset rejt a Szikes-oldal?
- Mit gondoltok, fontos az, hogy mindenét eladta, csak hogy elérhesse célját?
- Ti mernétek ekkora kockázatot vállalni?

OKTÓBER 23. – AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC ÜNNEPE

A második világháború után Magyarország az úgynevezett keleti blokkba, a Szovjetunió fennhatósága alá került. A szovjet hatalom a vaskezű Joszif Visszarionovics Sztálin vezetésével könnyörtelenül elnyomta a hozzá tartozó államokat.

A kommunista parancsuralom, a szabadság korlátozása, besúgók, börtönök és Sztálin kötelező dicsőítése volt erre az időszakra jellemző. A keleti blokk városaiban mindenhol Sztálin-szobrokat állítottak, az iskolák, gyárak falán Sztálin arcképe díszelgett. Az emberek tudatában Sztálin alakja összeforrt az elnyomó Szovjetunió képével.

1956. október 23-án Magyarország népe fellázadt. Budapesten ledöntötték a Városligetben álló hatalmas Sztálin-szobrot, a talapzaton csak a diktátor csizmája maradt, a népi humor Csizma-térre keresztelte a helyet. Az országban utcai fegyveres harcok alakultak ki. A magyar zászló közepéből kivágták a vörös csillagos, sarlós-kalapácsos kommunista címet, így lett a lyukas közepű zászló a forradalom jelképe.

A Szovjetunió november 4-én hadüzenet nélkül lerohanta Magyarországot, amit az európai nagyhatalmak tétlenül néztek. A szovjet fegyveres túlerő egy hét alatt leverte a szabadságukért harcoló magyarokat. Ám ezzel a kommunista rendszer hitelét veszítette. Kiderült, hogy a Szovjetunió rémuralommal igazgatja a fennhatósága alatt álló országok sorsát. A magyar forradalommal kezdődött a keleti blokk felbomlása.

VÁMOS MIKLÓS

Hatalmas gól

(A budapesti író *Zenga zének* című, 1956-ról szóló regényének mesélője és főszereplője a hatesztendős Öcsi, aki egyszerre fedezi fel a felnőtt világ és a forradalom rejtelseit. Míg a család a pincében vésze-li át az utcai harcokat, hősünk a tetőjavítás miatt kiürített emeleten jár.)

Reggel Danyi Sanyi bácsiék elmentek. Erzsébet Kele papáékhoz kéredzkedett, nagypapa átvitte, hadd játsszának a kislányok. Anya a fürdőszobában mosott, apa az ebédlőasztalnál egyik cigarettáról gyújtott a másikra. A redőnyök részre húzva, az utcán csend, fakó fények. Öcsinek már megengedték, hogy kikeljen az ágyból, mackóruhában ide-odázott az elnéptelenedett szobában. Reggelire a tegnapi maradékból kapott, gusztus nélkül rágcsálta, nagyon hiányzott neki a kenyér. Vajaskenyér. Vagy lekváros. Vagy üres. Az se baj, ha száraz, csak kenyér legyen.

Felszökött az emeletre, a plafontalan lakásba. Kószált a mészporos padlón. Fázott. Na persze, ide befúj a szél. Nézte a csupasz gerendavázat. Ez már mindig így lesz, a kőműves-halálbrigád (inkább meghalnak, de nem dolgoznak) sose fogja befejezni a munkát, a lakás tetőtlen marad, ő pedig otthontalan, örökre kiűzve a rend és a tisztaság birodalmából.

Az építőanyagokkal telezsúfolt erkélyre ballagott. Innét az egész utcát szemmel tarthatta. A szomszéd udvar néptelen. A ház előtt Pityu papája a napok óta gyülemlő szemetet lapátolta halomba.

Falétra vezetett az erkélyről a gerendázathoz. Öcsi gondolt egyet, s fölkapaszkodott. Csak le ne essek! A keresztlécek hézagosa bordásfalán a gúla csúcsáig araszolt. Átvetette a lábát, lovaglóülésben csücsült a ház legmagasabb pontján. Körbehordozta tekintetét, a csata helyszínét szemlélő hadvezérként.

A szomszédos kockaépületek között látszott a (volt) Sztálin út. Jobbra pedig a (volt) Sztálin-szobor talapzatának teteje, Sztálin elvtárs csizmáival. Ennyi maradt belőle. Az egyik csonkban piros-fehér-zöld zászló, mellette kajla acélidom. Sztálin elvtárs láb-szárcsontja, gondolta Öcsi borzongva.

Vágta a fenekét a deszka éle, óvatosan leereszkedett. Az erkély sarkában színültig telt malterosláda, a szürkére kövült habarcsba ragadva egy rozsdaszínű gumilabda. Hogy kerül ez ide? Addig rángatta, míg a halott anyag elengedte. Kissé puhára aszott volt a labda, de ha az ember lekapargatja róla a malterdarabokat, még használható. Pattog is. Na igen. Biztos focizgatott a „halálbrigád”. Kis testmozgás. Egyérintőztek? Vagy kétkapura? Öcsi nekifutott, s jobb belsővel hatalmas gólt rúgott. Illetve. Jaj.

A labda beröpült az erkélyajtón, s a falnál gondosan felstószolt ablakszárnyakat találta el. A szélső keret megtántorodott, élével a mögötte lévő üvegbe fúródott, és így tovább, egymást törték-zúzták, recsegve, csörömpölve, durrogva. Ő tehetetlen iszonyattal bámulta a pusztulást, hosszú pillanatokig tartott, míg végre csend lett. A keretek többsége a földre zuhant, a padlót néhány méteres körzetben üvegtörmelék borította. Egy sem maradt épen. Jézusom, biztos meghallották odalenn!

A labda sértetlenül és kárörvendően kushadt a sarokban. Öcsi tolvajléptekkel visszavitte a malterosládába, aztán iszkolt kifelé. Baj nélkül lejutott. Az apja ugyanott ült, előtte teli hamutartó.

DÖME ZSUZSA

Mátyás mindörökké

A gödör

Gödörfalva és Nagygödörfalva népe hosszú évszázadokon át jó barátságban élt egymás mellett. Harcok, háborúk idején egy emberként fogtak össze, hogy megvédjék földjüket, házaikat. Jöhetett török, tatár, labanc, orosz, mindig győzedelmeskedtek felettük.

A két falu együtt védekezett a tűzvész, árvíz vagy más természeti csapás ellen, ínséges esztendőekben pedig gabonával, lóval, kétkezi munkával voltak egymás segítségére. Egymás falujából házasodtak, egyforma volt a viseletük, a táncuk, közös volt a hitük, a bánatuk, az örömük – közös volt a sorsuk. Csak így emlegették őket: „közösgödriek”.

Találó volt az elnevezés, a két falu határán ugyanis egy olyan irdatlan mély szakadék tátongott, hogy abban élére állítva elfért volna egy harmadik falu. Ebbe az óriási gödörbe csalogatták be hajdanán az elenséget, hogy aztán némi fuffanggal legyőzzék, túsul ejtsék.

Később azonban, amikor már béke uralta Magyarországot, kétlenség költözött a vidékre.

A két falu előljárósága vére menő harcot folytatott egymással. Az óriási szakadék ugyanis éppen a mezsgyén állt, s mindkét település a magáénak vallotta.

Hiába hajtogatták a legöregebbek az ősöktől örökölt igazságot: ez a gödör közös volt, mióta világ a világ. Hiába jöttek szemfényvesztő felszerelésükkel a tudós inzsellérek, mai nevükön földmérők, nem volt mit méríckelniük, mert a gödör nem tartozott se ide, se oda. Közös volt.

Hiába születtek jobbnál jobb elképzelések a szakadék hasznosításáról. Az egyik falu víztározót, a másik komposztálót akart benne létesíteni, de minden kezdeményezés hamvába holt a másik fél ellenkezése miatt. A késhegyre menő vita immáron nemcsak a falvak előljáróságát, hanem lakosait is megmérgezte. Felőrlődött erő és ideg, de egyik fél sem hagyta, hogy a másiknak legyen igaza.

Aztán lassan belefáradtak a viaskodásba, s már feléje se néztek közös gödrüknek.

A tátongó szakadékot benőt-
te a gaz.

Mátyás király égi hazájából
figyelte, s meg is elégelte a tor-
zsalkodást. Elhatározta, hogy
véget vet a vitának. Szolgája
gúnyját magára öltve elindult
rég elhagyott országába.

Ment, mendegélt, ment az
orra után – nem volt nehéz –, hát egyszer
csak egy sűrű gazzal, indákkal teleszőtt
földre ért. Ott aztán vége is szakadt a vándorlásának. Beleesett a gödörbe. Sokáig
kuksolt ott szegény étlen-szomjan, míg el
nem jött a legközelebbi ha-
társzemle ideje.

A polgármesterek s elő-
járók ügyvédek és más fon-
tos személyek kíséretében
régí szokásuk szerint most
is megjelentek, hogy minél
kardosabban védelmezzék saját falujuk ér-
dekeit.

– Hé, emberek! – szólt letről Mátyás
halkan, mert kiáltásnyi ereje sem volt már.
– Hé, emberek! Én vagyok itt, Mátyás!

A polgármesterek összenéztek. Vicces
kedvében lehetett az egyik, mert lekiabálta:

– Mátyás meghalt!

– Mikor volt már az?! – mondta fátyolos
hangon a király. – Feltámadtam!

Futótűznél sebesebben terjedt a hír: egy
magát Mátyásnak nevező személy a közös
gödörbe esett. Nosza, összefutott a két falu
népe, mint régen, mikor bajban volt a haza.
Köteleket hoztak, összecsomózták, s leen-
gedték a mélybe.

Mátyás megragadta, s ügyyel-bajjal ki-
húzták az óriási veremből.

– Jó kis halastavat lehetne itt
létesíteni! – mondta a király, aki
mindig is jó gazda volt.

Az ötlet mindenkinek tet-
szett. Igen ám, de kié lesz a ha-
lastó? Mindkét falu magának
akarta a dicsőséget is, meg
a hasznót is. Sehogy sem tud-
tak megegyezni.

– Nem lehet igazságot tenni. Hiába,
meghalt Mátyás, oda az igazság! – mondo-
gatták.

Mátyásnak pihent agya volt, több mint
ötszáz év alatt volt ideje ott fönny, a magas-
ságban a magyarság sor-
sán töprengeni. Kész volt
a válasszal:

– Az évszázadok úgyis
összekovácsolták a két falu
közösségét, egyesítsék hát
a két települést, s mindjárt

közös lesz ismét a gödör.

Az épkézláb javaslattal mindenki egyet-
értett, ám ismét vitázni kezdtek azon, hogy
mi legyen a neve az új falunak.

– Legyen Mátyásgödre! – zárta le a vitát
Mátyás király.

Így tett ismét igazságot anélkül, hogy az
utókor ezt neki tulajdonította volna.

Mátyásgödren két búcsút tartanak éven-
te: egyet a gödriek, másikat a nagygödriek
kedvéért. A falubelieknek szép szokásukká
vált, hogy egymás után háromszor emelik
poharukat, úgy koccintanak: egyszer a göd-
riek, másszor a nagygödriek, harmadszor
pedig a közös gödrükbe rekedt királyuk
tiszteletére.

Aki nagy halat akar fogni, ne is menjen
máshova, csakis a mátyásgödri halastóra.

**Futótűznél sebesebben
terjedt a hír: egy magát
Mátyásnak nevező személy
a közös gödörbe esett.**

PETŐFI ÉL

3. rész – A szibériai titkos fogoly

Egyszer még büszkéek lesztek arra, nyomkereső olvasóim, hogy Kószabósza inasaként már akkor feltártátok Petőfi Sándor utolsó hét évének történetét, amikor hivatalosan még tagadták, hogy mindez megtörtént.

Csak töredékét sikerült felsorolnunk a bizonyítékoknak, mégsem kétséges, hogy Petőfi sebesülten az oroszok fogóságába esett, és Szibériába hurcolták.

Leírhatatlan szenvedések vártak rá: hónapokig, ezer kilométereken át tartó gyaloglás, fogolytáborok, kényszermunka bilincsbe verten, éhezve, fázva. Régi tüdőbetegsége kiújult, alig begyógyult sebe kibomlott. De mindennél rémesebb volt a reménytelenség: 7000 km-re hazájától, életfogytiglanra ítélve, egy szám volt csupán, nevét kiejteni is tilos volt. Többször is szökni próbált, de mindig elfogták, és egyre szigorúbban őrizték.

1857-ben a cár kegyelmet hirdetett, de ezt Petőfi már nem érte meg. Szerencsére. Így legalább nem tudta meg, hogy számára nem volt kegyelem: hazájában halálra ítélték.

A császári önkényuralom évei réges-rég elmúltak, de Petőfit még mindig a hazugságok tömegsírjában tartjuk.

Igazmondó, tisztaszavú Petőfinket hamis színészi pózba kényszerítjük: *Ott essem el én, a harc mezején...* Nekünk felemelőbb, neki könnyebb lett volna ez, mint végigszenvedni a következő hét évet. De ha egyszer nem így történt?!

Ne tagadjuk meg Petőfitől a saját sorsát!

Nem kisebb ő sem költőként, sem emberként attól, hogy megjárta Szibéria poklát, szökni, majd szeretni próbált, segített, ahol tudott, gyógyított, faragott, szamovárt javított, postát épített, írt néhány verset magyarul és oroszul, és esténként a Barguzin folyó partján a messzeséget fürkészte.

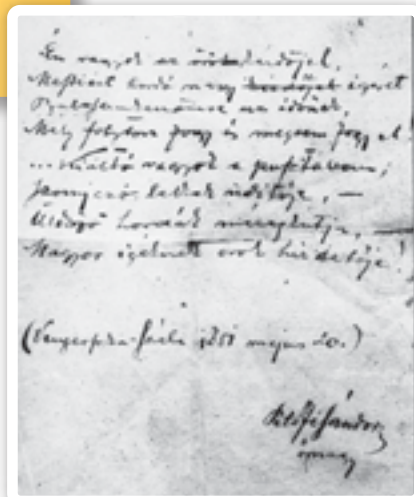
Ne tagadjuk meg a magyaroktól e tragikus sors megismerését. A hazugság gyengít, az igazságból erő fakad. Erősebb lesz e nép, ha Petőfi hamvai hazai földben nyugosznak, és a történelemhamisítás terhétől megszabadulva

vallhatjuk Reviczky Gyulával:

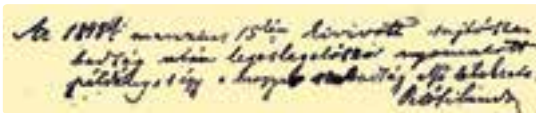
*Petőfi él! Lánglelke fennvirraszt,
Vénség, halál sohasem érik azt.*

Zsigmond Emese

A következő hónap 15-éig küldjétek be egyénileg vagy az osztállyal közösen a megfejtést. Havonta 2-3 kisebb, év végén 3 nagydíjat, ezt a képes történelemkönyvet sorsoljuk ki.

Petőfi 1851-ben írt versét Barátosi Lénárt Lajos hozta haza. Hasonlítsátok össze itthoni soraival. Ugyanaz a kéz írta?

Én vagyok az örök kérdőjel,
Messiást hordó nagy ígéret,
Balzsamkenőcse az időnek,
Mely folyton fogy
és mégsem fogy el!
...Kiáltó vagyok a pusztában;
Szomjazó lelkek üdítője, –
Üldöző hordák méregkútja,
Magyar ígéreknek örök hirdetője!

(Vengerszka-Szélo,
1851. május 20.)

Petőfi Sándor,
őrnagy

Vengerszka-Szélo
a honvédek falujának
szlovák neve.

Petőfi édesanyjától,
Hrúz Máriától megtanult
szlovákul.

Marija és Petrovics

FUKSZ SÁNDOR meséjének alapja Marija Morokova, közel százéves barguzini asszony története, amelyet Eliaszov orosz néprajztudós jegyzett le 1936-ban

Kicsi leány volt Marija, amikor különleges ember érkezett a falujuk melletti városkába, Barguzinba.

Hamar elterjedt a hír, hogy veszélyes elítéltet hozhattak a városba, mert tíz csendőr kísérté. A postamester házába szállásolták el, és egy csendőr mindig mellette lesz, nehogy újra szökni próbáljon. Innen egyébként is reménytelen volt a szökés: lovas kózákok járták a vidéket, és ha nem ők, akkor a vadak vagy az éhség végzett a szökevényekkel. Ezt az idegent is már kétszer fogták el. Ha még egyszer szökni próbál, bizonyosan kivégzik.

Suttogni kezdték az emberek, hogy rejtélyes ember az idegen, neve is csak egy van: Petrovics. A teljes nevét nem szabad elárulnia, és azt sem, hogy milyen nemzet fia. Nem orosz, az biztos, mert másképpen ejti a szavakat... Azt beszélnek, meg akarta gyilkolni a cár atyuskát. De ki tudja azt pontosan?

Marija beleborzongott, amikor megtudta, hogy az apja megbarátkozott a titokzatos idegennel. Kihallgatta, amint apját egy csendőr faggatta: miről beszélgetett Petrovicssal? Elhatározta, hogy megnézi magának. Kicsi vagy nagy, szép vagy csúnya?

Végre eljött a szerencsés alkalom. Édesapja épp a városba indult, hogy a kilyukadt szamovárt elvigye Petrovicsnak javítani, de az egyik csikójuk elkószált, a kere-

**Akasszátok fel a királyokat! – írta Petőfi.
Ki volt akkoriban Magyarország királya?**

sésére kellett mennie. Marija örömmel vállalkozott, hogy elviszi a lyukas szamovárt.

Petrovics rámosolygott, amikor megtudta, kinek a lánya. Megforgatta az edényt, és azt mondta, holnap jöhet érte.

De boldog volt Marija, amikor édesanyja beleegyezett, hogy ő menjen a szamovárért! Őt tojást is kapott, hogy fizetségül vigye el Petrovicsnak! Nem győzte várni a reggelt, indult, amint megvirradt.

Elámult, amikor Petrovics egy új szamovárt adott a kezébe. Azt hitte, összecserélte valakiével, de ő csak nevetett, és biztatta: vigye csak haza, ez az övék, meg van tisztítva, fényesítve. A tojásokat megköszönte, s azt mondta, ha még elromlik valami otthon, hozza el, szívesen megjavítja.

Marija futva ment haza. Nem győzött gyönyörködni a szamovárban. Úgy csillogott a napsütésben, mint az a fekete szem pár Petrovics dacos szemöldöke alatt.

Az évek gyorsan elrepültek... Marija a századik évéhez közeledett, amikor tudós ember érkezett a faluba. A hajdani titokzatos fogolyról kérdezősködött. Elárulta, hogy az izzó szemű idegent Petőfi Sándornak hívták, és távoli hazájának legnagyobb költője volt.

**Szamovár, az oroszok
teafőző edénye**

**Havonta és
év végén
díjakat!**
sorsolunk ki

Rejtvenypályázat

Ebben a lapszámban két mese is a csendről, a hallgatásról szól – akárcsak Adamis Anna verse, amelynek egyik sora a rejtveny megfejtése.

A Rejtvenykirály

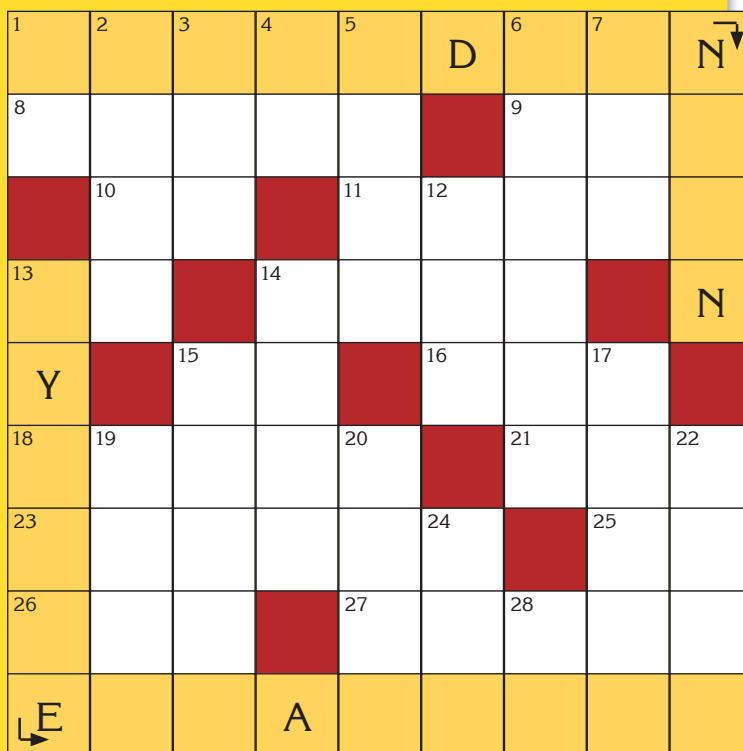
Borbély Tekla, Marosvásárhely

VÍZSZINTES

1. A megfejtés első része
8. Papírra vető
9. ÓZD
10. Cár mássalhangzói
11. Beteg birka jelzője
13. Tiltószó
14. Becézett Károly
15. 51 az ókori Rómában!
16. Becézett Ilona
18. Származó!
21. Zárda mássalhangzói
23. Fának, postásnak is van
25. Aradi Réka monogramja
26. 5, 50 és 1 római számokkal
27. Tévesen lejegyző

FÜGGŐLEGES

1. Rangjelző
2. Légyfajta
3. Zokog
4. R!
5. Manóka vége!
6. Híres írónk vezetéknéve (keresztneve Zsigmond)
7. Izgulni kezd!
12. Becézett Erika
13. A megfejtés második része
14. Erdélyi falu (KIDE)
15. Az elején levihet!
17. Papagájfajta (ARARA)
19. Részben szerelne!
20. Átkarol
22. Fémhuzal
24. Szül az állat
28. Irsay Géza monogramja

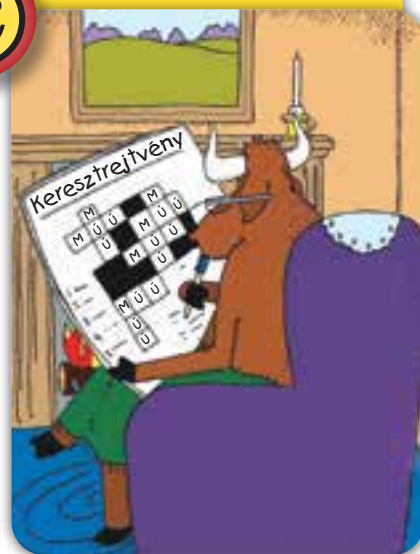
VAJNÁR ILONA rejtvenye

MINDEN NAPRA
EGY KÉRDÉS

Havonta és
év végén
díjakat!
sorsolunk ki

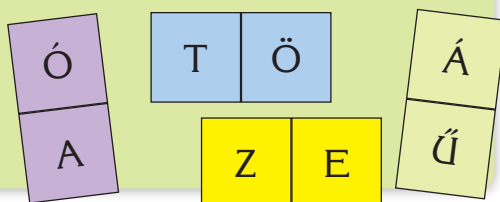
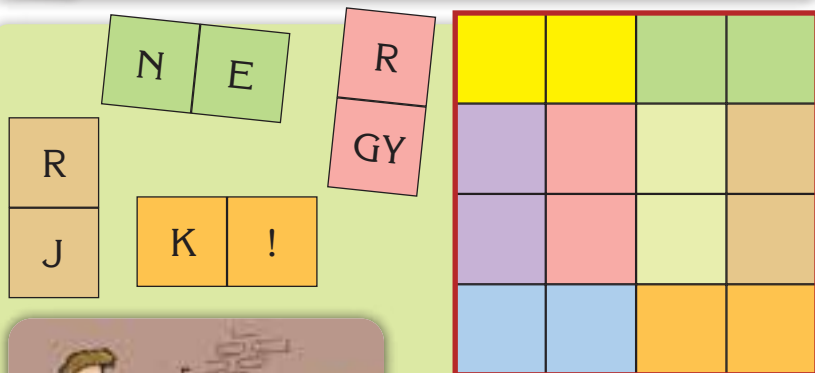
A megfejtéseket
honlapunkon közöljük:
[www.napsugar.ro/
megfejtések.php](http://www.napsugar.ro/megfejtések.php)

Találd ki!

1

Úgy tűnik, a járókelők bőkezűen adakoznak az utcai zenészeknek. Vajon miért? Mit írt a táblára? Megtudod, ha a téglalapokat a helyükre illeszted, majd összeolvasod a rajtuk levő betűket.

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

2

Csakis E, más magánhangzó egy sem szerepel ebben a bűvös négyzetben, amelybe vízszintesen és függőlegesen ugyanazokat a szavakat kell beírnod. 1. 50 százalékos 2. Háztető alján húzódik 3. Napi tananyag 4. Összead a pap 5. Teniszjátzsma

3

Keress a könyvek közt két sapkásat, két könyvjelzőset, két szemüveget, két ijedt arcút, két lila borítóst.

– Anya, olvashatok, amíg elalszom?
– Igen, de egy perccel se tovább!

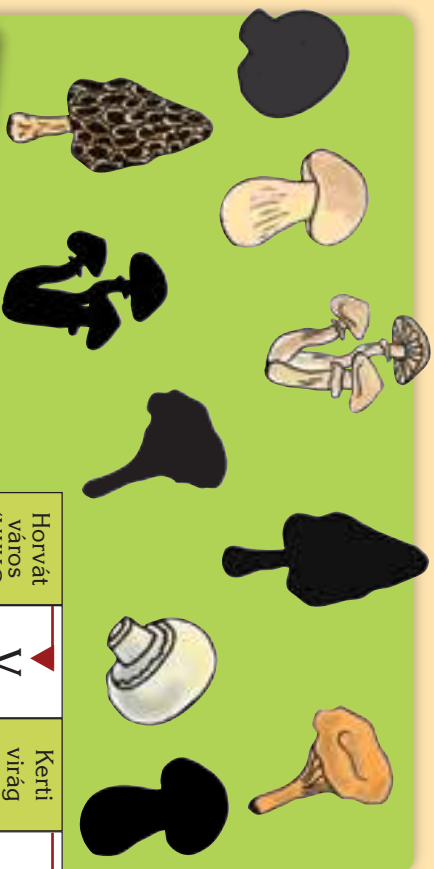
...
A zeneiskolában ketten vizsgáznak. Az egyikük csillagos tizest kap, a másik vonósnégystä.

...
– Anya, ha Húginak hegedűt vesztek, én is kérek egy biciklit!
– Miért éppen biciklit?
– Hogy elmenekülhessek, amikor gyakorol.

...
Peti első komolyzenei koncertjén a nagybőgősre mutatva megkérdezi:
– Apa, ha a bácsinak sikerül elfűrészelnie azt a szekrényt, kimehetünk a büfébe?

A szeptemberi Találd ki! feladatok megfejtései

1. Vidám évkezdést
2. ...mindent pakoljak be
3. 11, TÍZ 4. Karolina
5. Hegyző, radír, füzet

Kösd össze a gombát az árnyékával.

Négy gombafajta a rejtvény megfejtése.

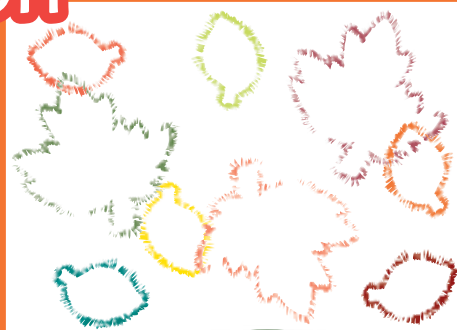
Melyik a kakukktojás? Gondolj a gombákra!

[illegible]

Maszat Művész és a levélsablon

Vágj ki kartonból egy levél-formát. Rajzlapra helyezve vonalkázd körül színes ceruzával vagy zsírkrétával. Ha felemeled a sablont, szépen kirajzolódik a levél körvonala. 2-3 formát, sokféle színt variálva izgalmas őszi kép alakul ki.

Próbáld ki
a sablon-módszert
akár leveles, akár más
témájú rajzon!

**Havonta és
év végén
díjakat!**
sorsolunk ki

Hasonló, sablonnal készült képet küldött **Marosvásárhelyről Erdélyi Anna**, illetve **Nagy Kriszta**. Előbbi a kutya körüli csontokat, utóbbi a hattyúkat, fákat sokszorozta.

Küldjétek be egyénileg vagy az osztállyal közösen a rajzokat. Aki szeptembertől áprilisig Maszat Művész minden feladatát megoldja, és idejében (a következő hónap 15-éig) be is küldi, részt vesz a sorsoláson. A három szerencsés nyertes ezt a remek könyvet kapja ajándékba, de havonta is osztunk nyereményeket.

**Az elmúlt tanév pályázataira
érkezett munkákból:**

Patay Horváth Márton, Sződliget:
Talplények

Birtalan Emese, Csíkszereda:
Alkony

Hankó Eszter, Négyfalu:
Betűrajz

Varga Tekla, Marosvásárhely: 3D

Sinka Dorina, Szentegyháza:
Barlangrajz

Kvak és az őszi falevelek

*Drága természetbarát
cimboraím, gyűjtsünk
színes leveleket!!*

Juhé, itt az ősz, a fák színpompás ruhát öltenek, a természet megmutatja, milyen utolérhetetlen művész. Kedvenc színe a sárga: ezerféle árnyalatát látjuk a leveleken, s mintha a nap sugarai is sárgásabbak lennének.

Arra tanítalak, hogy minden évszaknak találjátok meg a szépségét. Az őszt igazán nem nehéz. Élvezzétek ki minden pillanatát, sétáljatok nagyokat, gyűjtsétek leveleket, terméseket, készítsétek ajtókoszorút, díszeket belőlük.

A globális felmelegedés sajnos lassan eltörli ezt a szép, lassú átalakulását a természetnek, elhúzódik a kánikula, hirtelen jön a tél, és a fáknek nincs idejük felkészülni a hideg hónapokra.

Feltettétek az izgalmas kérdést: miért sárgulnak meg ősszel a falevelek, és miért nem egyformán sárgulnak?

Vannak egyszínűek, tarkák, színüket lassan váltók, és vannak egyből elszáradók.

Az aranyos falevek – színükre és kedvességükre egyaránt illik ez a jelző – megsúgták nekem a titkukat, elmesélem nektek is, adjátok tovább.

A levelek színének megváltozását a bennük lévő pigmentek (festékanyagok) változása okozza. A pigmentek pedig az egyre csökkenő erejű és mennyiségű napfény, azaz a rövidebb és hűvösebb nappalok, a hosszabb éjszakák miatt alakulnak át.

Tavasszal, nyáron a napfény hatására klorofill képződik a levelekben, ez festi zöldre őket, és játszik létfontosságú szerepet táplálkozásukban, növekedésükben. A napfény erejéből a klorofill segítségével a levél kis vegykonyhájában szerves anyagokból, szén-dioxidból és vízből szerves anyag, táplálék keletkezik. Ezt nevezzük fotoszintézisnek. Aszerint, hogy milyen szerves anyagot termel a levél, színe sárga, narancssárga, vörös,

Várom őszi
rajzaitokat, levél-
kollázsaitokat!

bordó vagy lila – csakhogy ezt a színt elfedi a klorofill zöldje. Ez a erősebb, mert ez jelenti az életet a növény számára.

Ősszel bezár a vegykonyha: megsárgul és lehull a levél. Miért? Mert kevesebb a fény, nem termelődik a zöld klorofill, és előbukkan a levél igazi színe. Azért kell lehullnia, mert a növény, ha élni akar, leállítja keringését. Télen ugyanis a víz megfagyna, és szétfeszítené ereit.

Az ág és a levélkocsány közé egy kis gát, kéreg épül, mely elzárja a víz és a tápanyag keringését – így a levél dolga végeztével lehull. Nem szomorú, mert még avarként is a fát szolgálja: táplálja és védi tövét a kiszáradástól.

Hát nem csodálatos a természet körforgása, rendje?
Vigyázzunk rá! BRRREKKK!

Írta, rajzolta, fényképezte
KOVÁCS RÉKA RHEA

Puskás Anna Andrea,
Marosvásárhely

Erdélyi Alexa,
Szatmárnémeti

Balázs Ágota,
Sárvásár

Farkas Hanna,
Kolozsvár

Az élővilág vegyészei

A vegyészek (kémikusok) az anyagok összetételét, tulajdonságait vizsgálják, s újabb anyagokat próbálnak előállítani. A növények az élővilág legkiválóbb vegyészei. Egy növényfaj vízből és a talajban található néhány ásványi anyagból a napfényből nyert energiával akár több ezer kémiai vegyületet is képes előállítani. De az állatok között is találunk ügyes kémikusokat. Az élőlények által „feltalált” anyagok egy részét az ember már azonosította, és hasznosítja, de még sok felfedeznivaló vár a jövő tudósaira is.

Édesebb a cukornál

A növények a világ más-más pontján képesek „kis vegyi üzemekben” ugyanazt az anyagot előállítani. A cukor növényi eredetű kristályos anyag (szénhidrát). A cukorrépából előállított répacukor, a cukornád-ból előállított nádcukor, a juharból kinyerhető juhar-cukor kémiaiilag teljesen azonosak, ezekből finomítják a kristálycukrot. A „cukorbajnok”, a Dél-Amerika esőerdeiben honos **jázmínpakóca** (sztívia) leveleiben a felsoroltaknál 300-szor édesebb cukorszerű anyagot állít elő.

Tárolás kis „kémcsövekben”

Valódi vegyésznek számít a rovarvilágban a **méh**, mely az általa gyűjtött növényi nektárból és egyéb növényi nedvekből saját anyagai hozzáadásával mézet készít, s azt kis kémcsövekhez hasonló, hatszögű tároló „edénykében”, a lép rekeszeiben raktározza. A méz akár több ezer évig is eláll. A gyógyhatású propoliszt szintén méhek állítják elő: a fák rügyein, fiatal ágain termelődő ragacsos, barnás váladékot átalakítják, s azt „fertőtlenítőként” használják kaptáraikban.

Tartósítás, fájdalomcsillapítás

Értékes gyógyászati anyag a szalicil és az aszpirin is. Mindkettőt a **fűzfa kérgéből** vonták ki tudósok. Az 1828-ban előállított szalicil kiváló tartósítónak és fertőtlenítőnek bizonyult, amelyet nagyanyáink befőzéshez használtak. Az aszpirin az egyik legalapvetőbb fájdalomcsillapítónk és gyulladáscsökkentőnk. A fűzfa kérgét és levelét fájdalmak enyhítésére már az ókorban is használták, de csak 1899-ben tudták kivonni belőle az aszpirinként ismert anyagot.

Vegyí üzemek

A legtöbb élőlény, ember, állat, növény csak úgy marad életben, ha folyamatosan lélegzik: oxigént vesz fel, és szén-dioxidot bocsájt ki. Az ember és az állat csak fogyasztja az oxigént, a növények viszont „gyártják” is, többet, mint amennyit légzésükre elfogyasztanak. A fotoszintézis során fényenergia segítségével szén-dioxidból, vízből és ásványi anyagokból szerves anyagokat állítanak elő, miközben oxigént szabadítanak fel. Az esőerdők fái levelei, mint milliónyi kis gyárkémény, több tonnányi éltető oxigént bocsátanak ki. Az ember vegyi üzemai mérgezik, a növények tisztítják a levegőt.

Méregkeverők 1.

A természet vegykonyhájában mérgező anyagok is készülnek. A növények külsejéből ritkán állapítható meg, hogy mérgezőek-e, az állatoknál viszont gyakran élénk szín vagy feltűnő mintázat figyelmeztet erre. A Kolumbiában honos, aransárga **rettenetes nyílméregbéka** az elfogyasztott rovarokból vonja ki az idegmérget, amellyel a 4–5 centis apróság több embert is megölhet. A dolmányos gyümölcsrigó élénk színű tollaiban halmozza fel a bekebelezett rovarok mérgét.

Méregkeverők 2.

Egyes állatok első ránézésre ártatlanok, sőt aranyosak, de valójában rendkívül veszélyesek. Az Ausztráliában honos **kacsacsőrű emlősről** nem sokan gondolnák, hogy a hímek hátsó lábukon a darazsakéhoz hasonló „fullánkokat”, „sarkantyúkat” viselnek, melyet főleg az egymással való párharcban vetnek be. Mérjük olyan iszonyú fájdalmat okoz, amit még a legerősebb csillapítók sem enyhítenek.

Kisköpe

Ki az a Nobel-díjas magyar kémikus, aki elsőként állított elő C-vitamint? Melyik növényből sikerült kivonnia?

A következő hónap 15-éig küldjétek be egyénileg vagy az osztállyal közösen a megfejtést. Havonta 2-3 kisebb, év végén 3 nagydíjat, ezt a képes-hangos állatlexikont sorsoljuk ki.

KÖSZABÓCSA üzenetei

Sziasztok! Érik a szőlő, pirul az alma, én pedig remélem, hogy mindenkinek ég a keze alatt a munka az iskolában, miközben a szüreti bált sem hanyagoljátok! Írjátok meg nekünk, mivel foglalkoztok, hogyan segít a világ megismerésében a Napsugár. Alább sorolom, ki mindenki írt nekünk: **Zabán Klára Anna**, Kísszántó; **Szentmihályi Zsófia**, Nagyvárád; **Pusztai Milán**, Kaplony; **Fülöp Zsolt**, Kézdiszázpatak; **Balázs Ágota**, Sárovasár; **Dornescu Henriett**, Csiklédi Zsanett, Csíkszereda; **Kelemen Csanád**, Mihály Nóra, Lővéte; **Sájer Klaus**, Csikpálfalva; **Fekete**

Zsuzsa, Kézdiszentkereszt; **Fodor István**, Barót; **Selyem Balázs**, Marosvásárhely; **Juon Dávid**, Korond; **Schvarckopf Tamás**, **Szenes Viktória Maja**, **Sebő Kata**, Ilyés Jázmin, Szatmárnémeti; **Henter Sarolta Nikolett**a, Teremiújfalú; a **gyergyószentmiklósi Fogarasy Mihály Iskola IV. B**; a **négyfalusi Zajzoni Rab István Líceum IV**; a **zilahi M. Eminescu Iskola III. D osztálya**; a **kézdiszentkereszt IV.**; az **oroszhgyi III.**; a **lővétei III.**; a **csíkszentdomokosi IV. B**; a **tekerőpataki III. osztály** – mindenki a tavalyi osztálya szerint szerepel.

- Így örült a **tekerőpataki Bíró Annamária tanító néni** osztálya a *Szólj, szám!* rovatban elnyert jutalomnak.

- A **seprődi Tászlán Melinda tanítónő** osztálya fergeteges szüreti bált rendezett.

- A **marosvásárhelyi Dr. Bernády György Iskolában Molnár Hajnal tanítónő diákja, Baki Beatrix** a budapesti Tekergő Meseösvény Egyesület meseszövő versenyén I. helyezést nyert rajz kategóriában.

- **Dragomirescu Viola tanítónő** **segesvári** osztálya tavaly **Kissolymoson** ünnepelte a szüretet, volt tánc és a szekerzés sem maradt el.

• Bartha Denise tanító néni tordaharasztoni osztálya gyurmából alakította ki a földgolyó és szűkebb hazánk térképét.

• Séra Tünde tanítónő marosszentgyörgyi osztálya színes őszi levelekkel integet nekünk.

Olvass,
és küldj
rajzot róla!

A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Líceum tanulói, **Berde Kriszta** és **Miron Otilia** *Ősz apó* olvasmány-élményüket illusztrálták.

Szentmiklósi Zsófia, a nagyváradi Szent László Római Katolikus Líceum diákjának rajzát *Benedek Elek A három aranygyűrű* című meséje ihlette.

Sportolj,

és küldj fényképet
magadról!

• Szövérfi Dorottya, a marosszentgyörgyi Opra Kinga tanítónő diákja szinkronúszásban jeleskedik, már budapesti vetélkedőn is részt vett.

• A nagyváradi Szent László Római Katolikus Líceumban **Molnár-Gál Sarolta** tanítónő osztálya a révi Czáran-túra keretében teljesítette a hat kilométeres távot, a bátrak pedig kipróbálták a mászófalat.

Levélhullató október

Sziasztok! Most, hogy naptár szerint beléptünk az őszbe, a Napsugár oldalain is levelet hullatunk. **Csedő Magdolna** tanítónő csíkszentgyörgyi osztálya fehérrel pöttyözött, hímes leveleket küldött nekünk.

Kovács Ágnes tanítónő nyárádszeredai diákjai őszi levélből tájképet varázsoltak.

Lucuța Erika tanító néni óráin a szatmárnémeti Bălcescu–Petőfi Iskola kisdíákjai a ragasztott levelek közé sünit rajzoltak, lehullt levéllel színes csokrot pecsételtek.

A székelyszenterzsébeti **Szakács Anikó** tanítónő diákjai fekete alapra pöttyözött festékkel és pazarul díszített almákkal mutatják nekünk, milyen színes az ősz.

Zaboláról Fejér Ágota tanítónő osztálya bojtsünnivel és morzsolt levélből készült őszi fával lepelt meg bennünket.

Az aranyosgyéresi Kerekes Laura tanítónő osztályában is fehér festékpöttyökkel készülnek az őszi levéldíszek.

A krasznahorváti Fülöp Hajnal tanítónő osztálya szintén préselt falevelekkel dolgozott.

A marosvásárhelyi Dr. Bernády György Iskolában Molnár Hajnal tanító néni osztálya préselt falevelekből pillangót, madarat, virágot ragasztott.

Kendről sünik érkeztek a szerkesztőségbe, ezeket papírból hajtogatták Bartha Orsolya tanító néni ügyes diákjai.

A *fehéregyházi* iskolások levélkoszorúval köszönik meg a Napsugár barátságát – írta Varga Regina tanító néni.

Kiss Szilvia Beatrice, a diósadi Botka Ildikó tanító néni diákja őszi családfát készített.

Végül íme a tordai Finna Enikő tanító néni színes osztálya és színes levélmozaikjaik.

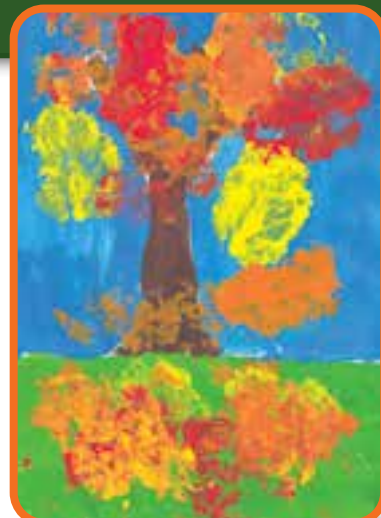

Irkafirka

Megérkezett a hideg ősz,
kabát, sapka, pulcsi – elő.
Hideg van, fázom,
reszket a lábom,
de attól az iskolába elmegyek,
mert ott sok érdekes dolog
vár engemet.

Kászoni Renáta Kinga,
Sarmaság

Rădulescu Fisher Marc,
Szatmárnémeti

Titokzsákot viszek magammal,
van benne mindenféle.
Van labda, van roller, van ceruza...
Viszem a suliba, és elosztogatom.
Ennyit viszek a titokzsákomban.

Hegedűs Zorka,
Marosvásárhely

Csiszér Janka Boróka,
Csíkdánfalva

Toffi, oly fontos
vagy nekem,
te vagy a mindenem.
Drága kis kutyám, Toffi,
ha belenézek a szemedbe,
A legjobb barátot
látom benned.

Molnár Hanna Mirjám,
Szilágyszeg

Hordom a hódom,
hódom a hódom,
hordómban borom,
boromban hódom.
Borom,
vörösborom.
Barom a hódom,
lógatom az orrom,
hortyog a boromban
a hódom.

Kis Jázmin,
Marosvásárhely

Bokor Hanna, Geréb-Szőke
Patrícia, Magyarai Áron,
Székelyudvarhely

Új kiskutyát kaptunk. Már nagyon vártuk, az óla régen
megvolt. Este nagyon-nagyon sírt. Reggelre visszazökött a
szomszédba, mert ott lakik a családja. Ezt háromszor meg-
csinálta, de végül minket választott. Tanítgatom románul,
magyarul, de mikor nagyon örül, semmi nem válik be.

Most is együtt nézzük a naplementét.

Körmendy Nikolett Melánia, Nagybánya

Horváth Orsolya,
Dés

Vörös
Dorina,
Szabadka

Fiegel Kinga tanítónő tavalyi negyedikesei a gyergyó-szentmiklósi Kós Károly Iskolában akrosztichont írtak: verset, amelyben a sorok első betűi nevet rejtenek.

Előd az én nevem,
Legendás a hírnevem,
Őseimmel lovon jöttünk,
Dárda, íj volt a fegyverünk.
Elekes Előd

Adi az én nevem,
Dobol az én szívem,
Orvoshoz szaladok,
Rémes egy állapot!
Járj te lassan, szelíden,
Állapotod jó leszén.
Nem félek most már,
ha a szívem kalapál.
Vas Adorján

Géza a nevem,
Életem élem a
2020-as évben.
Zenét azt kedvelem,
Ahogy tudok, táncolok,
mert szeretek.
Száva Géza

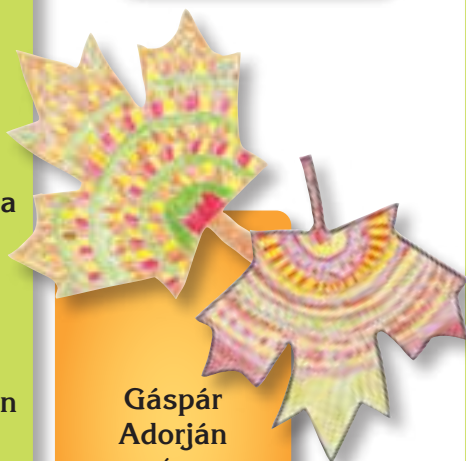
Kata a nevem,
A cicákat kedvelem,
Trójiában élek,
Ahol jó az élet.
Angi Katalin

Jocó a nevem,
Olvasni szeretek,
Címekeket írok,
Olvasni tudok.
Berecz József

Imre a nevem,
Mert így akarta
az én Istenem.
Roli a barátom,
Együtt vele kapálok.
Fórika Imre

Gács Tímea,
Aranyosgyéres

Gáspár
Adorján
és
Szöllősy
Kamilla,
Kézdiszent-
kereszt

Harai Ákos,
Zabola

Török Mária tanító néni osztálya küldte a csíkszeredai Petőfi Sándor Iskolából:

Egy szép őszi napon
megláttam egy gyíkot.
Meg akartam fogni,
de elhúzta a csíkot.
Futottam utána,
átugrott egy hegyet.
Mire odaértem,
bekapott egy legyet.
Borbáth Réka

Megláttam egy gyíkot,
Nagyobb volt egy lónál,
Ott ücsörgött az út szélén,
Ha meglátod, szóljál.
Kurkó Vivien

Fürgén fut a gyík a réten,
futott ő már eleget,
evésre már készenlétben,
több száz mogyit megevett.

Csoda, hogy életben van,
madárka is éhes már,
ebédre kiszemelte
Gyuszi gyíkkomát.

Jó, hogy Gyuszi nagyon gyors,
így hát megmenekül,
mondta is, hogy jól megy neki,
hogyha futni sikerül.
Ferencz Anna

A címlapot tervezte:
MÜLLER KATI

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft.
Főszerkesztő: ZSIGMOND EMESE. Képszerkesztő: MÜLLER KATI. Lapterv: Könczey Elemér.
Honlapszerkesztő, nyomdai előkészítés: Komáromy László. Műszaki szerkesztő: Várdai Éva.
Megrendelhető a szerkesztőség címén: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202. ap. 101.
E-mail: naps.sziv@napsugar.ro. www.napsugar.ro. Telefon/Fax: 0264/418001
A lapok árát a következő bankszámlákra várjuk: Cont IBAN: RO45RNCB0106026602080001
B.C.R., CLUJ vagy RO70BTRL01301202P90961XX S.C. NAPSUGÁR- EDITURA S.R.L.
CUI: 210622. Készült a kolozsvári TipoOffset Kft. nyomdájában. ISSN 1221-7751

A NAGY HÓDÍTÁS

A csonka tanév miatt június helyett most fejeződik be Darabont Eduárd hegymászó 10 részes beszámolója, amelyet Jánosi Andrea képzőművész varázsolt színes képregénnyé. Honlapunkon végigkövethetitek (www.napsugar.ro/anagyhoditas.php), hogyan sikerült meghódítani a Himalája 6812 méter magas Ama Dablam csúcsát. Búcsúzóul képriportban foglaljuk össze a bátor hegymászó kalandjait.

Katmanduból, Nepál fővárosából indult a nagy kaland.

A buddhista kolostorban áldást kaptam további utamhoz.

A nyaktörő ösvényeken jakok cipelik a terhet.

A tibeti gyerekek metsző hidegben is papucsban szaladgálnak.

Ne nézz le! Függőhíd a Khumbu völgyében.

Temető az eltűnt hegymászók emlékére. Segíts, Istenem!

Darabont Eduárd fotói

Alaptábor az égbenyúló csúcsok lábánál. Felkészülni, kész, rajt!

Az 1-es táborból már jól látszik céloim, az Ama Dablam. A „jégnyakláncos anya” szinte hívogat.

Sziklameredélyen kapaszkodik a 2-es tábor. Szédültök?

Sziklára lépjek vagy felhőre?

6000 m magasan. Alattam is ég, fölöttem is ég. Lent fellegek, fent szikrázó napkorong.

Első magyarként állok az Ama Dablam csúcsán. Sikerült!

Megmásztam a Himalája egyik legnehezebb csúcsát. Nehéz küzdelem volt, és életreszóló élmény. Szükség volt hozzá minden erőmre és tudásomra. Bölcsebben, tapasztaltabban tértem haza, tanultam hibáimból is. Találkozunk a következő csúcson!

A NAGY HÓDÍTÁS

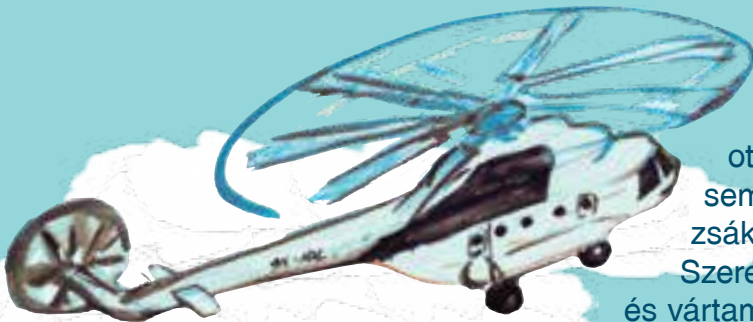
Egy hegymászó naplója

10. rész

Írta: Darabont Eduárd • Rajzolta: Jánosi Andrea • A szöveget gondozta: László Noémi

Csomagom összekapcsolva, még egy utolsó pillantást vettem aへgyre, majd elindultam Lukla felé. Serpám segített a hátizsákokat cipelni. Csúcsmászó kalandunk összekötött bennünket, nehéz volt elválni, de erős kézfogással férfiasan túlestünk rajta. Megígértem neki, hogy ha ismét a Himalájába visz a sors, újra együtt mászunk.

A rossz idő miatt Luklából helikopterrel repültem vissza. A helikopter-pilótáknak cseppet sincs unalmas életük, ők mentik ki a Himalájában elakadt hegymászókat olyan helyekről, ahol leszállni is szinte lehetetlen. Katmanduban egy napig élveztem a mágikus város tömjénillatát, miközben apró ajándékokat vásároltam az otthoniaknak.

Ázsiából Európába repülővel jöttem, Bukarestből gyorsvonattal zötyögtem Kolozsvárig. Ez tűnt az egész utazás legvontatottabb részének. Első osztályra váltottam jegyet, gondoltam, ott kevesebb utast zavarok egy hónapnyi szennyesemmel, kicsi, közepes, nagy és még nagyobb hátizsákjaimmal.

Szerencsém volt, találtam üres fülkét, bepackolódtam, és vártam Brassót, hogy meglássam végre a Kárpátokat. De a kalauzt előbb láttam meg. Benyitott, körülnézett, és azt kérdezte:

– Mi van, maga a Himalájából jön???

Mosolyogva nyújtottam a jegyem. Kolozsvárig már csak mosolyogtam.

Végre megölelhettem az enyéimet. Mennyire hiányoztak! Itthon voltam, egészségben, biztonságban, szeretteim körében. Ez maga a földi boldogság, amiről mindannyian tudjuk, csak akkor igazi, ha megoszthatjuk valakivel.

Vége

Pettyesszárný
muslica

E lapszám támogatói:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL
MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG
BETHLEN GÁBOR
ALAP

RMDSZ
COMMUNITAS
ALAPITVÁNY

Vágjátok ki a bélyeget, és ragasszátok nevetek mellé az osztály közös gyűjtőlapjára.

KÜRTI ANDREA rajza

Ára 5 lej

KÜZDŐTÉR

Felkészítő játékok, feladatok
6 országos versenyre!
Küldd el a megfjtést, és nyerj!

Kedves leendő bajnokok! A múlt tanév országos versenyei a világjárvány miatt elmaradtak, de munkátok nem veszett kárba: okosabbak, kitartóbbak vagytok. Folytatjuk, és reméljük, hogy ezúttal a versenyeken is találkozhatunk.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR ANYANYELVI VETÉLKEDŐ Szólj, szám!

Szó-móka

1. Olvassátok el figyelmesen László Noémi meséjét a 4–5. oldalról. Egy-két szóval írjátok le, mit jelent: **szóbőség, szófukar, szóvirág, szószaporító, szóvivő, szócséplő, nagyotmondó.**

2. Mivel foglalkozik a **grammatikus, a filológus, a logopédus**? Keressetek találó magyar kifejezéseket a latin eredetű szavak helyett.

3. A szószátyár ország. Elekvencia nyelvéből eltűntek az ékezetek: a **báj**ból **baj** lett, a **csér**ből **cser**, a **láp**ból **lap**, a **bürökből** **burok**. A mesében felsoroltakon kívül(!) gyűjtsetek minél több olyan szót, amiből az ékezetet elhagyva értelmes szó keletkezik, de persze más a jelentése.

– Hogy nézel ki, Pistike?

– Hát úgy, hogy elhúszom a függőnyt.

...

– Pistike, mondj egy gyűjtőszót.

– Persely.

...

– Pistike, ragozd a menni igét!

– Én megyek... te mész... ő...

– Kicsit gyorsabban!

– Én futok, te futsz...

...

A következő hónap 15-éig küldjétek be egyénileg vagy az osztállyal közösen a megfjtést. Havonta 2-3 kisebb, év végén 3 nagydíjat, *Petőfi Sándor János vitézét* sorsoljuk ki.

Havonta és év végén díjakat!
sorsolunk ki

KURUTTY ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉGI VETÉLKEDŐ

Növényvilág. Igaz vagy hamis?
Színezzétek ki a helyes betűt!

- A bükkfa, valamint a belőle készült faszén nem alkalmas tüzelésre.
- A szőlő gyökérzete mélyen hatol a talajba, ezért a tartós szárazságot is jól tűri.
- A házi kender levele karéjos.
- A búzának szalmaszárát az erősen kifejlett szárcsomók szártagokra osztják.
- A fokhagyma erős baktérium- és gombaölő hatású növény.
- A szőlő termését bogyótermésnek nevezzük.
- A kenderkötelet a kenderfeldolgozás melléktermékeként elhulló szálakból fonták.
- A fokhagymát gyökeréről szaporítják.

I	H
I	H
I	H
I	H
I	H
I	H
I	H
I	H

BRENYÓ MIHÁLY ORSZÁGOS PONTSZERZŐ MATEMATIKAVERSENY

1. feladat

Tegyél műveleti jeleket a számok közé úgy, hogy igaz legyen az egyenlőség! Zárójeleket ne használj!

$$\begin{aligned}9 \quad 7 \quad 5 \quad 3 \quad 1 &= 10 \\9 \quad 7 \quad 5 \quad 3 \quad 1 &= 46 \\9 \quad 7 \quad 5 \quad 3 \quad 1 &= 64 \\9 \quad 7 \quad 5 \quad 3 \quad 1 &= 72 \\9 \quad 7 \quad 5 \quad 3 \quad 1 &= 79\end{aligned}$$

2. feladat

Melyik szám nem illik a többi közé, és miért?
26, 44, 35, 80, 56

3. feladat

16 kártyára leírtuk a város nevének betűit. A kettős betűk jegyei külön kártyákra kerültek. Állíts össze belőlük 5 vagy több betűből álló szavakat, minél többet!

S E P S I S Z E N T

G Y Ö R G Y

MESÉK SZÁRNYÁN MESEVETÉLKEDŐ

Olvasd el a Napsugár honlapján Döbrentey Ildikó *A titkok titka* című meséjét: https://www.napsugar.ro/melleklet_mesevetelkedo.php

1. Karikázd be a helyes válasz előtt álló jelet! Mi a titkos kód?

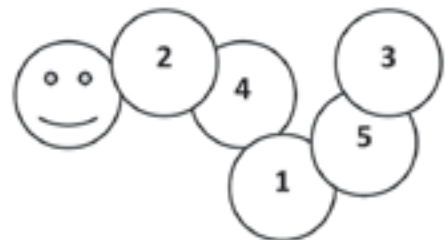
- Mely évszakban lett sárga a nyuszi füle?
1 – tél 2 – ősz X – tavasz
- Milyen színű lett a nyuszi füle a szamócától?
1 – piros 2 – rózsaszín X – lila
- Mi jön a nagy forróság után?
1 – vihar 2 – eső X – szárazság
- Mik vannak a gomba kalapja alatt?
1 – hangyák 2 – csigák X – magok
- Honnan buggyant fel a víz?
1 – szikla tövében 2 – bokor tövéből X – fa odvából

A. 12X21 B. X12X1 C. X21X2 D. 2X21X

2. Színezd a hernyó testét a helyes válasznak megfelelő színűre! Hogyan következnek a színek balról jobbra?

1. Zöldfülű meghempergett-e a virágporban?
Igen: barna Nem: fekete
2. Értette-e sárga füllel a fák, madarak beszédét?
Igen: kék Nem: sárga
3. Lenyugszik-e minden este a nap?
Igen: piros Nem: sárga
4. Csak barátok vannak az erdőben?
Igen: piros Nem: zöld
5. A bóbítás madár mondta el a titkok titkát?
Igen: zöld Nem: kék

- A. sárga, piros, barna, zöld, sárga; B. sárga, zöld, fekete, kék, piros
C. kék, piros, fekete, kék, piros D. sárga, zöld, barna, zöld, piros

BARANGOLÁS EURÓPÁBAN

Az Európai Unió

I. Válaszoljatok a következő kérdésekre!

1. Mit jelent az **unió** szó? _____
2. Miért nevezik **Európai Uniónak**? _____
3. Mi az **Európai Unió** rövidítése? _____
4. Melyek az **Európai Unió** jelképei? _____
5. Mi az **euró**? _____

II. EÜ-totó. Karikázzátok be a helyes válasz előtti számot vagy betűt!

1. Hány tagállama van jelenleg az Európai Uniónak?
1) 12
2) 27
x) 28	4. Mit jelképeznek a csillagok?
1) tagállamok számát
2) tökéletességet, teljességet
x) a következő bővítés tagállamainak számát
2. Mikor van az Európa Nap (az EÜ hivatalos ünnepe)?
1) március 15.
2) május 9.
x) május 1.	5. Melyik az Európa-himnusz?
1) Négy évszak
2) Örömhóda
x) Csendes éj
3. Hány csillag van az Európa-zászlón?
1) 17
2) 9
x) 12	6. Ki szerezte az EÜ himnuszának zenéjét?
1) Wolfgang Amadeus Mozart
2) Ludwig van Beethoven
x) Friedrich Schiller

FÜRKÉSZ HELYESÍRÁSI ÉS NYELVHELYESSÉGI VERSENY

1. Mi a megfejtésük az alábbi játékos kérdéseknek?

Melyik VÁR-ban nincs katona? Erre a kérdésre mindenki tudja a választ: a lekVÁRban.

Melyik TŐ

- a. épületrész? _____
- b. sírkert? _____
- c. kelesztéshez való erjesztő anyag? _____

Melyik TOR

- a. állatterelő eszköz? _____
- b. széles orrú krokodilféle hüllő? _____
- c. cirkuszi rabszolga az ókori Rómában? _____
- d. vázra erősített, szétszedhető, hordozható hajlék? _____

2. Egészítsd ki a szólásokat

a) tulajdonsággal, vagyis melléknévvel:

_____, mint a tavalyi kos.
_____, mint a templom egere.
_____, mint a borotva.

b) cselekvést, történetet kifejező szóval, vagyis igével:

_____, mint a bunda.
_____, mint a fába szorult féreg.
_____, mint borjú az új kapura.

3. Fejtsd meg a betűrejtvényt!

ta
ti

Megfejtés: _____

A Napsugárral
csak nyerhetsz:
élményt, tudást,
jutalmat!

NAPSUGÁR

ÓRAREND

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					